

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin Tarihi Gelişim Süreci Temelinde İncelenmesi

Examination of Ministry of National Education School Family Association Regulations on the Basis of the Development Process

Serdal Soydan

Niğde Üniversitesi, Eğitim Yönetimi
Bölümü, Niğde, Türkiye,
srd15151@gmail.com

Öz: Okul aile birlikleri, uzun süredir Türk eğitim sisteminde yer alan, yönetmeliklerle yasal bir zemine oturtulmuş, zaman içerisinde köklü değişiklikler yapılarak geliştirilmek istenmiş, eğitim süreçlerine velileri dahil etme ve destek sağlama amacıyla kurulmuş birlikteliklerdir. Cumhuriyetin ilanından bu yana yayımlanan yönetmeliklerin gelişim süreçlerinin irdelendiği bu çalışmada, araştırmanın çalışma grubu olarak MEB tarafından 1947-2012 yılları arasında uygulamaya konulmuş, 5 yönetmelik ve 1931 yılında yayımlanan 1 talimatname incelenmiştir. Böylece cumhuriyet tarihi boyunca okul aile iş birliğini sağlamaya yönelik yapılan resmi uygulamaların belirli özellikleri bakımından bir arada incelenmesi ile gelişim süreçlerinin analiz edilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada nitel bir çalışma deseni olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aşamasında, talimatname ve yürürlükten kaldırılan yönetmeliklere, yönetmeliklerin dijital olarak yayımlandığı MEB resmî web sitesinin resmî gazete modülünden yıl ve sayı bilgileri taranarak; yürürlükte olan 2012 tarihli Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ne ise T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi veri tabanından ulaşılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu amaçla çıktısı alınan yönetmelikler farklı kategorilerde tematik olarak incelenmiş, yayımlandığı yıl ve sayı, getirdiği yenilikler, olumlu ve olumsuz yönleri kapsamında derinlemesine analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında yönetmeliklerin yayımlandığı dönemin kamu yönetimi politikalarından etkilendiği, yürürlükte olan yönetmeliğin şekillenmesine ciddi katkılar sağladıkları ve okul aile birliklerinin zaman içerisinde maddi imkanlardan yoksun öğrencilere destek sağlamaya yönelik çalışmalar yapma amacıyla kurulan yapılardan, okul ihtiyaçlarını giderme yönüyle ön plana çıkan mekanizmalar haline geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul Aile Birliği Yönetmeliği, Okul Aile Birliği Yönetmeliklerinin Gelişimi, Okul Aile İş Birliği, Eğitim Yönetimi

Abstract: Parent-teacher associations are associations that have been in the Turkish education system for a long time, established on a legal basis by regulations, intended to be developed by making radical changes over time, and established with the aim of including parents in the educational processes and providing support. In this study, where the development processes of the regulations published throughout the history of the Republic are examined, 5 regulations and 1 instruction published in 1931, which were put into practice by the Ministry of National Education between 1947 and 2012, were examined as the research study group. Thus, it is aimed to analyze the development processes by examining together the official practices aimed at ensuring school-family cooperation throughout the history of the Republic in terms of their specific characteristics. The document analysis method, which is a qualitative study design, was used in the study. During the data collection phase, the instructions and abolished regulations were scanned for year and issue information from the official newspaper module of the Ministry of National Education official website, where the regulations were published digitally; According to the parent-teacher association regulation dated 2012, which is in force, T.R. Retrieved from the Presidential Legislation Information System database. The data were analyzed with the descriptive analysis method. For this purpose, the printed regulations were examined thematically in different categories and analyzed in depth within the scope of the year and number of publication, the innovations it brought, and its positive and negative aspects. Considering the findings, it has been concluded that the regulations were influenced by the public administration policies of the period in which they were published, that they made significant contributions to the shaping of the regulations in force, and that parent-teacher associations, over time, became prominent mechanisms in terms of meeting school needs, from structures established to provide support to students who lack financial means.

Key Words: Parent-Teacher Association Regulation, Development of Parent-Teacher Association Regulations, School-Family Cooperation, Educational Management

Geliş Tarihi/Received:
27.09.2023
Kabul Tarihi/Accepted:
02.10.2024
Yayımlanma
Tarihi/ Available Online:
19.12.2024

Extended Abstract

School-family cooperation has also found a place in our education system within the legal regulations. Examining the relevant legal framework will be useful in understanding the efficiency of school-family cooperation. In Article 16 of the Basic Law of National Education (Official Gazette, 1973), it is stated that school-parent unions are established in educational institutions in order to support school-family cooperation in order to support the realization of the goals of the schools. In addition, it is stated in the same article that students' parents cannot be compelled to donate in any way.

If we summarize the development of the regulations put into effect in our country on Table 2; The first comprehensive official study on school-family cooperation in our country was the Establishment of Protection Committees published in 1931. Although the establishment of the Protectorate Committees, which cover only primary schools and stand out with their social qualities, is the first legal text prepared to include parents in the education processes, it is far from the infrastructure that will provide the work of school-parent union in the current sense.

MEB (Ministry of Education) (1947), Parent-Teacher Association Regulation came into force by introducing the definition of school-parent union and ensured the establishment of this union at all educational levels. In addition, the methods of providing financial support to schools and students with school cooperatives are specified. The regulation, which includes provisions aiming to cooperate with parents in the dimensions of students' attendance to school, health and cleanliness, emotional and moral development, remained in force for 18 years.

The scope of school-parent cooperation was expanded with the MEB (1965) School-Parent Association Regulation and cooperation was established with associations governed by the associations law. It is noteworthy that with this regulation, the principle of providing support from the families to the education processes of the students was developed. Things to be done to increase the academic success of children were also added to the regulation. In addition to this, while the provisions related to meeting the needs of the schools are also included in the legislation, this regulation has remained in force for 18 years.

MEB (1983) Parent-Teacher Association Regulation, the scope of the associations that cooperated was expanded, and issues such as income control came to the fore. With this regulation, we see that the unions started to become bureaucratic. Many documents that must be kept in union practices such as income and expense books, incoming and outgoing letters, member registry books are governed by this regulation. In addition, since this regulation was made on the basis of the National Education Basic Law No. 1739, it was implemented on a much more solid legal basis and remained in force for 22 years.

It is possible to see the traces of the interaction between education administration and business administration in the MEB (2005) Parent-Teacher Association Regulation. Issues such as increasing the means of creating financial resources for the school, the operation of places such as the school canteen and open spaces, the management of incomes and the fact that the school-parent union has a say in the needs of the schools rather than the school administrations have gained an official character with this regulation. This regulation also made it a rule that donations should be kept in a bank account to be opened in the name of the union. There are also provisions in the regulation that allow families to have a say in school administrations in terms of holding the union directly responsible for meeting school needs and gaining the authority to purchase services. The regulation, which can be summarized with these provisions, remained in force for seven years.

MEB (2012) Parent-Teacher Association Regulation, on the other hand, is implemented in a framework where the effects of business management seen in the old regulation continue. The definition of the rising income items of the Union is a concrete example of this. In addition, it aimed to take some measures that prevent the development of school-family cooperation, since the board of

directors consists entirely of parents and contains provisions that prohibit donations to be made compulsory and taken in the records.

MEB has planned the Parent-Teacher Association Regulations as studies aiming to develop school-parent cooperation throughout the process. However, at this point, it has evolved into a position far from serving its purpose, both in terms of provisions, and in terms of providing resources for cooperation with the school, and gradually becoming secondary to participation in education processes.

1. Giriş

Okullar üstlendikleri işlevler ile ülkelerin vazgeçilmez kurumlarının başında gelmektedir. En genel anlamda okulların görevi öğrencilerin toplumun ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip olarak yetiştirilmesidir. Okulların bu görevi yerine getirebilmesi için gerekli niteliklere ve imkanlara sahip olması, çevresi ile bütünleşmesi, velileri ile güçlü ilişkiler kurarak aileleri eğitim süreçlerine dahil etmesi gereklidir.

Oğuzkan ve Oral'a (1996, aktaran Kurtuldu, 2010) göre, okul ve aile arasında arzulanan seviyede ilişkiler geliştirilebilir bağlamında yapılabilecek faaliyetlerin başarıya ulaşabilmesi ancak etkili bir okul aile birliği kurulması ile mümkündür. Kazak'a (1998) göre ise okul aile birliği, okul-aile iş birliğini gerçekleştirmede ve eğitimde ortaya konan hedeflere ulaşmak için okul-çevre bütünleşmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan okul aile birliği; eğitim seviyesi, mesleği, sosyoekonomik durumu ne olursa olsun, ebeveynlerin eğitim süreçlerine desteğini sağlamaya katkı sağlayabilecek; aileleri okul ile ilgili faaliyetlerden haberdar edecek, okul çatısı altında etkinlikler düzenleyecek, çeşitli ziyaretler yapıp ve iş birliği sağlamaya katkı sağlayabilecek önemli bir kuruluştur. Bu amaçlar doğrultusunda MEB (2012) tarafından yayımlanan Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde birliğin kurulma amaçları; "Eğitim öğretimin amaçları doğrultusunda okul ve aile arasındaki uyumu geliştirmek, iletişim ve iş birliği süreçlerini sağlamak, eğitim ve öğretim süreçlerini geliştiren etkinliklere destek olmak, okulların ve maddi olanakları kısıtlı öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili zaruri ihtiyaçlarını gidermek" şeklinde belirtilmektedir.

MEB (2012) Okul Aile Birliği Yönetmeliği, okul-aile birliklerinin kuruluş şekilleri, çalışması, görevleri, yetki ve sorumlulukları ile ilgili usul ve esasları belirleyen yasal mevzuattır. Bu yönetmelikte okul-aile birliğinin nasıl oluşturulacağı, nasıl görev yapacağı, çalışma usulleri, sağladığı maddi kaynaklar, hayırsever ve veli bağışlarının kabulü, harcanması, işletme, kiralama yetkileri, harcama ve denetlemeye ilişkin usul ve esaslar belirtilmiştir. Okul aile birliklerinde yetkili organ; olağan genel kurulda seçilen beş asil beş yedek üyenin oluşturduğu yönetim kuruldur (MEB, 2012). Okul-aile birliği, öğrencinin başarısını amaçlayan ve öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek amacıyla kurulması nedeniyle, bu amaçtan sorumlu olan her türlü kişi ya da kişileri sürece dahil etmesi açısından oldukça önemlidir. Tuzcuoğlu'na (2014) göre okul aile birliği hem okulların yönetim süreçleri hem de okullarda veli denetimi konusunda yasal olarak yetkili bir kuruluş olup eğitim kurumlarında karar verme ve yaptırım gücüne sahip bir mekanizmadır. Okul aile birliğinin okul uygulamalarının okul çevresine duyurulması ve geliştirilmesindeki etkisinin yanında; öğrencilerin okul dışı davranışlarının da takip edilip, olumsuz durumlar için zaruri tedbirlerin alınması ve ailelerle iş birliği yapma gibi konularda resmi yetkileri bulunmaktadır.

Öğrencinin okul ile tanışana kadar yaşadığı, karşılaştığı ilk çevrenin aile olduğu düşünülürse; okul aile iş birliğinin resmi boyutlarda kurulması önem arz etmektedir. Yazar vd. (2010) ebeveynleri çocukların hem anne babası hem de onların ilk öğretmenleri şeklinde belirtip şunları eklemektedir: "Eğitim ilk olarak çocuğun dünyaya geldiği ve birlikte yaşadığı ailede başlar. Ailenin çocuğa sunduğu çevre onun gelişimine şekil verir. Bu yüzden çocuğun gelişim süreci ailenin çocuğun gereksinimlerini karşılama ve

onun desteklemesiyle doğrudan ilgilidir. Ancak şu unutulmamalıdır ki ailenin, bireyin toplumdaki yerini alabilmesi için gerekli olan bütün yetileri tek başına kazandırabilecek donanımına sahip olması mümkün değildir. Ailenin bireye sağladığı çevre ve eğitim imkanları bir noktadan sonra yetersiz kalır. Bu ihtiyaçları karşılamak için okul, aile ve çevrenin etkili şekilde iş birliğine dayandığı bir örgütün gerekliliği ortaya çıkar. Bu örgütlenmenin eğitim süreçlerinde istenen başarıya ulaşması, etkili bir iletişimle mümkün olacaktır.”

Çalışkan ve Ayık (2015) okul aile birliklerinin çalışmalarını planlarken ciddi manada ekonomik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtip şunları eklemektedir: “Eğitim süreçlerinin organizasyonu ve planlanması, zahmetli ve masraflı bir iştir. Okul aile birliğinin görev ve sorumluluklarını incelediğimizde özellikle öğrenciler arasındaki sosyoekonomik farklılıkları azaltmak, okuldaki öğrenme ortamlarını düzenlemek ve çeşitli eğitici, destekleyici faaliyetler sunma gibi görevler ön plana çıkmakta ve bu hususlar planlanırken de maddi desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. ” Akal’a (2010) göre okul aile birlikleri, ailelerin eğitim süreçlerine katılımını sağlama gibi önemli bir işleve sahiptir. Aileler, okul aile birliği oluşumu sayesinde okul yönetim ve eğitim planlama süreçlerine dair düşüncelerini aktarma, okulların karar süreçlerine dahil olma ve uygulamalarını destekleme, okula maddi ve manevi katkılarda bulunma fırsatlarına sahip olmaktadır.

Gümüşeli (2004,) okul aile birliğinin önemini şu şekilde belirtmektedir: Okulun tek başına öğrencide istenilen davranışları oluşturabilmesi mümkün değildir. Bu sebep ile okullarda okul aile iş birliği çalışmalarını organize eden resmi bir kuruluş olan okul aile birliklerinin etkili şekilde çalışması hayati bir önem kazanmaktadır. Atmaca’ ya (2019) göre çocuklara kazandırılan davranışların önemli bir bölümü ailenin etkisi ile ortaya çıkmaktadır. Okul ile ailenin öğrettikleri arasında çelişki olması ya da okul aile iş birliğine dayalı bir eğitim öğretim planlaması geliştirilemez ise öğrencide istendik yönde davranış geliştirme süreci olumsuz yönde etkilenir. Bu sebeple okul aile iş birliği öğrenci başarısı için vazgeçilmez bir husustur. Bu iş birliğini destekleyebilecek en önemli kuruluş ise okul aile birlikleridir.

Çalışkan ve Ayık’a (2015) göre eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen düzeyde yönetilebilmesi için maddi kaynakların artırılması, finansmanın yetersizliği söz konusu ise kaynak sağlama, eldeki kaynakların çeşitli alt kesimler arasında dengeli biçimde paylaşılması ve verimi bir biçimde kullanılmasını zaruri hale getirmektedir. Eğitim kurumlarının hedeflerine ulaşabilmeleri, planlanan faaliyetlerini sürekli ve başarılı bir şekilde yöneterek nitelikli bir eğitim hizmeti verebilmeleri, gereksinim duydukları kaynakları sağlamaları ile doğrudan bağlantılıdır. Bu da maddi kaynak işlevinin okulun diğer işlevleri arasındaki önemine işaret etmektedir.

Türkiye’de okul aile iş birliğinin verimli bir şekilde sağlandığını söylemek oldukça güçtür. Doğan (2018) tarafından yapılan bir çalışmada okul yöneticilerinin okul aile iş birliği konusunda ilgisiz ve isteksiz tutumlar sergiledikleri ve yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları sonucu ortaya konmuştur. Kaşıkçı (1996) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise, okul-aile iş birliğinin sağlanabilmesi, geliştirilebilmesi hususunda eğitimcilerin %28’inin kendilerini yeterli donanıma sahip görmedikleri anlaşılmaktadır. Okul aile iş birliği, taşınmış olduğu fırsatlar açısından eğitim kurumları için önemli bir imkân; okul aile iş birliğinin verimini artırmak da Türk eğitim sistemi açısından önemli bir katkı fırsatı olmaktadır. Zira eğitime bakış açısının her geçen gün geliştiği, eğitime verilen önemin daha da arttığı Türk eğitim sisteminde, okul aile iş birliğini doğru ve başarılı bir şekilde planlamak eğitim sisteminin önemli bir hedefi haline gelmiştir. Candemir’e (2023) göre okul aile iş birliğini etkili şekilde kurabilen okullarda; yönetim süreçlerinin, eğitim planlamalarının karşılaştığı sorunlara daha kolay çözümler üretilmektedir.

Literatürde okul aile iş birliğinin eğitim planlamaları üzerindeki önemli katkısı üzerinde ortak noktada buluşan birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır (Gökçe, 2000; Çelenk, 2003; Çalık, 2007). Gerek alanyazında okul aile iş birliğinin önemi üzerinde yapılan çalışmalar gerekse MEB (1947, 1965, 1983,

2005, 2012) tarafından uzun yıllardır uygulanan okul aile birliği yönetmelikleri, okullarda kurulan okul aile birliği çalışmalarının resmi boyutlarda gelişiminin ve veriminin irdelenmesini gerekli kılmaktadır. Alanyazında bu problem tanımı çerçevesinde yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu da göz önüne alındığında, araştırmanın bu yönüyle literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Çalışmanın okul aile iş birliğinin nasıl sağlandığı, nelerin amaçlandığı, nelerin değiştığı, nelerin eksik kaldığı, eksiklerin nasıl giderilebileceği tartışmalarına katkı sağlaması; öte yandan mevcut mevzuatın değerlendirilip gelecekte yapılması olası mevzuat değişiklerine ışık tutması ve mevcut uygulayıcılara da fikir vermesi öngörülmektedir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, okul aile iş birliğini sağlamak amacıyla yayımlanan okul aile birliği yönetmeliğinin tarihi gelişim çerçevesinde incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda MEB (1931) tarafından yayımlanan İlkokullar Himaye Heyeti Talimatnamesi ile başlayan ve cumhuriyet tarihi boyunca yayımlanan yönetmelikler ile okul aile iş birliği geliştirilmesi sürecinin gerçekleştiği resmi aşamalar, yönetmeliğin genel amaçlarının değişimi, yasal dayanakları, okul aile birliği işlemlerinin usul ve esaslarının gelişim süreçleri, vazgeçilen ve yenilenen uygulamalar irdelenerek bu konuda MEB tarafından oluşturulan derin tecrübelerin etki ve sonuçları, alanyazındaki kuramsal bilgi birikimi ışığında çözümlenerek analiz edilmiştir. Bu sayede çalışmanın öğretmenlere, okul yöneticilerine ve eğitim politikalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırma problemi

Okul aile birliği yönetmeliğinin tarihi gelişim çerçevesinde incelenerek gelişim aşamalarının ortaya konulduğu bu çalışmada Cumhuriyet tarihi boyunca yayımlanan 5 Okul Aile Birliği Yönetmeliği ve 1 talimatname irdelenmiştir. Araştırma kapsamında genel olarak şu problemlere yanıt aranmıştır:

1. Yönetmeliklerin yayım tarihi ve sayısı nedir?
2. Yönetmelikler kaç bölüm, kaç madde ve kaç ekten oluşmaktadır?
3. Yönetmeliklerin yasal dayanakları nedir?
4. Yönetmelikler ne kadar süre yürürlükte kalmıştır?
5. Değişen yönetmeliklerdeki yeni uygulamalar nelerdir?
6. Yönetmeliklerde yapılan değişikliklerin yürürlükte olan yönetmeliğe ne gibi katkıları olmuştur?
7. Yayımlanan yönetmeliklerin genel amaçları nelerdir?
8. Yönetmelik değişiklerini etkileyen süreçler nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma modeli

Okul aile iş birliğini sağlamak için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan yasal mevzuatlar olan okul aile birliği yönetmeliklerinin irdelenmesinin amaçlandığı bu çalışma bir doküman incelemesi çalışmasıdır. Belgesel tarama şeklinde de ifade edilen doküman analizinde, oluşturulmuş kayıt ve belgeler incelenerek veri toplanmaktadır (Aydoğan, 2023). Yıldırım ve Şimşek' e (2013) göre doküman incelemesi, araştırılmak istenen konu ya da problem hakkında bilgi sunan yazılı materyallerin incelenmesi sürecidir. Aynı zamanda doküman incelemesi resmi ya da resmi olmayan belgelerin taranması, belli bir plan dahilinde irdelenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerini içeren nitel bir araştırma desendir (Ekiz, 2009). Özetle doküman analizi, araştırma problemi çerçevesinde kişi ya da kurumlar tarafından ortaya konan çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının elde edilip analiz edilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Seyidoğlu, 2016).

2.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu cumhuriyet tarihi boyunca yayımlanan okul aile birliği yönetmelikleridir. Bu kapsamda 1947, 1965, 1983, 2005, 2012 tarihlerinde MEB tarafından yayımlanan 5 adet Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin yanında 1931 yılında Maarif Vekaleti tarafından yayımlanan İlkokullar Himaye Heyeti Talimatnamesi, Türk eğitim sistemi tarihi açısından okul aile iş birliğini sağlamak amacıyla yapılan ilk yasal düzenleme olması amacıyla, 3. Millî Eğitim Şûrası kararları, 2287 ve 1739 Sayılı Kanun'un ilgili hükümleri konu ile direkt bağlantılı olduğundan araştırma evrenine dahil edilmiştir. Araştırma evreninde ifade edilen bütün okul aile birliği yönetmeliklerine ve ilgili yasal mevzuatlara ulaşılmak istendiğinden ulaşmak istendiğinden, ayrıca örneklem belirlenmemiştir.

2.3. Veri toplama süreci

Çalışmanın veri kaynağını, 1947-2012 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 5 adet okul aile birliği yönetmeliği ve okul aile iş birliğini sağlamayı amaçlayan ilk yasal dayanak sayılan 1 talimatname oluşturmaktadır. Talimatnameye ve yürürlükten kaldırılan 1947 Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ne, MEB resmî web sitesinin tebliğler dergisi modülünden dergilerin yıl bilgileri ve okul aile birliği anahtar kelimeleri taranarak ulaşılmıştır. Yürürlükten kaldırılmış 1965, 1983 ve 2005 Okul Aile Birliği Yönetmeliklerine ise T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmî Gazete veri tabanı eskiler modülünden, "okul aile birliği", "okul aile birliği yönetmeliği" anahtar kelimeleri ve yönetmelik yayım tarihi bilgileri girilerek ulaşılmıştır. Yürürlükte olan okul aile birliği yönetmeliğine ise T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi veri tabanı sisteminden ulaşılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde birincil kaynaklardan başka bir ifade ile herkesin erişimine açık şekilde bulunan resmî web sitelerinden ulaşılan belgeler, word dosyasına aktarılmıştır. Aktarım işleminden sonra çıktılar alınmış ve analiz etme aşamasına geçilmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanılabilir (Ültay vd., 2021). Birbirinden farklı çalışmaların tematik olarak çerçevelenip tanımlanması ve yorumlanması esasına dayanır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Betimsel analiz, toplanan verilerin derin bir analiz gerektirmeden belli özelliklere göre belirlenen temalar doğrultusunda irdelenip analiz edilmesini kapsayan nitel bir veri analiz yöntemidir (Altındağ, 2005). Yönetmelikler bütün ayrıntıları ile araştırmacı tarafından okunmuş, gerekli notlar çıkarılmış ve bazı inceleme alanları için kod ve kategoriler oluşturulmuştur. Yönetmeliklerin özellikleri farklı kategorilerde tematik olarak incelenmiş; doğrudan alıntılar yapılarak betimleme, değerlendirme ve yorumlamalar yapılmıştır. Yönetmelikler yayımlandığı yıl ve sayı, getirdiği yenilikler, mevcut yönetmeliğe katkıları, olumlu ve olumsuz uygulamalar gibi yönlerden kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre araştırma geçerliliğinin sağlanması için elde edilen verilerin detaylı şekilde raporlaştırılması ve sonuçlara nasıl ulaşıldığının aktarılması gerekmektedir. Bu sebeple araştırma geçerliliğini sağlamak amacıyla veri analiz aşamaları detaylı şekilde anlatılmış; toplanan bütün veriler ve bulgular nitel ve nicel özellikleri ile birlikte ayrıntılı şekilde ortaya konulmuştur.

Tavşancıl ve Aslan'a (2001) göre betimsel analizin güvenilirliği kodlamaya bağlı bir noktadır. Buna göre tematik kategorilerde aranan en gerekli özelliklerin başında; aynı dokümanı aynı amaç çerçevesinde irdleyen farklı bir araştırmacının da ilk araştırma sonuçlarına ulaşabilmesi gelmektedir. Bu yüzden, farklı araştırmacılar tarafından yapılan veya aynı araştırmacı tarafından farklı zamanlarda yapılan kategori yorumlamalarının farklılık göstermemesi gerekmektedir. Buradan hareketle, çalışmada araştırmacının

kategoriler üzerinde yapılan kodlama işleminin tutarlılığını belirlemek amacıyla kodlama güvenilirliği ölçülmüştür. Bu bağlamda araştırma çerçevesinde incelenen bütün yönetmelikler 21 gün arayla araştırmacı tarafından iki defa kodlanarak, araştırmacının kendi içindeki tutarlılığı ölçülmüştür. Kodlama güvenilirliği, uyum yüzdesi indeksi üzerinden değerlendirilmiştir. Uyum indeksi, aynı kodlama üzerinden, mevcut bütün durumların (üzerinde mutabık olunan veya olunamayan kodlama sonuçları) oranı hesaplanarak bulunmaktadır. Bu amaçla uygulanan uyum indeksi kodlama güvenilirliği 0,89 olarak hesaplanmıştır. Tavşancıl ve Aslan'a göre farklı kodlayıcılar veya aynı kodlayıcı üzerinden hesaplanan puanlama güvenilirliği uyum yüzdesinin %70 üstü değerlere sahip olması gerekmektedir. Bu sonuç itibariyle, kodlama güvenilirliğinin uygun standartlarda olduğu ifade edilebilir.

3. BULGULAR

3.1. Genel bulgular

Bu bölümde MEB İlkokullar Himaye Heyeti Talimatnamesi ve Okul Aile Birliği Yönetmelikleri kronolojik şekilde tarih, sayı, bölüm sayısı, madde sayısı, ekleri ve yasal dayanak özellikleri açısından incelenmiştir.

Tablo 1.

MEB Okul Aile Birliği Yönetmelikleri

Sayı	Tarih	Sayı	Madde Sayısı	Ek Sayısı	Yürürlük Süresi (Yıl)	Yasal Dayanak
1	31/01/1947	25	25+2	-	18	3. Millî Eğitim Şûrası
2	30/7/1965	12062	34+1	-	18	2287 Sayılı Kanun'un 9' uncu Maddesi
3	08/05/1983	18051	35	-	22	1739 Sayılı Kanun 16. Maddesi
4	31/05/2005	25831	26	2	7	1739 Sayılı Kanun'un 5257 Sayılı Kanun ile Değişik 16'ncı Maddesi
5	09/02/2012	28199	30+3	2		1739 Sayılı Kanun'un 5257 Sayılı Kanun ile Değişik 16'ncı Maddesi

MEB (1931, 1947, 1965, 1983, 2005, 2012).

Tablo 1'de görüldüğü üzere Türk eğitim sistemi bünyesinde, hukuki çerçevede yönetmelik olarak uygulamaya geçirilen ilk yasal mevzuat, 31/01/1947 tarih ve 25 sayılı okul aile birliği yönetmeliğidir. Aralık 1946 tarihinde yapılan Üçüncü Millî Eğitim Şûrası tavsiye kararına uyularak yayımlanan yönetmelik, 3 ana başlık ve 25 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca yönetmelikte 2 tane de geçici madde bulunmaktadır. Yönetmelik 18 sene yürürlükte kalmıştır.

Tablo 1' de MEB'in 1947 Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ni, 30/7/1965 tarih ve 12062 sayılı yeni Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile değiştirdiği görülmektedir. 1965 yönetmeliği, 4 ana başlık ve 34 maddeden oluşurken; 1 tane de geçici madde barındırmaktadır. 2287 sayılı kanunun 9'uncu maddesine dayandırılarak çıkarılan bu yönetmelik de 18 sene yürürlükte kalmıştır.

Tablo 1' de MEB'in 1965 Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ni, 08/05/1983 tarih ve 18051 sayılı yeni Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile değiştirdiği görülmektedir. 1983 yönetmeliği, 7 bölüm ve 35 maddeden oluşurken; yönetmelikte 1973 yılında çıkartılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen

okul aile iş birliğinin sağlanmasına dair kanun hükümleri yasal dayanak olarak alınmıştır. Yönetmelik 22 sene yürürlükte kalmıştır.

Tablo 1' de MEB'in 1983 Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ni, 31/5/2005 tarih ve 25831 sayılı yeni Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile değiştirdiği görülmektedir. 2005 yönetmeliği 6 bölüm ve 26 maddeden oluşurken, yönetmeliğin yasal dayanağını yine 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu oluşturmaktadır. Bu yönetmelikte ilk defa bağış alındı makbuzları ve okulun farklı bölümlerinin kiraya verilmesine olanak sağlayan kira sözleşmesi ek olarak yer almıştır. Yönetmelik 7 sene yürürlükte kalmıştır.

Tablo 1' de MEB'in 2005 Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ni, 09/02/2012 tarih ve 28199 sayılı yeni Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile değiştirdiği görülmektedir. Yeni yönetmelik 5 bölüm ve 30 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca yönetmelikte 3 tane de geçici madde bulunmaktadır. Yasal dayanağı yine 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu olurken, 2005 yönetmeliğinde olduğu gibi bağış alındı makbuzları ve okulun farklı bölümlerini kiraya vermeye olanak sağlayan kira sözleşmesi ek olarak yer almaktadır. Yönetmelik 2024 yılı itibariyle hâlâ yürürlükte dir.

Bu bölümde İlkokullar Himaye Heyeti Talimatnamesi ve okul aile birliği yönetmeliklerinin temel amaç, getirdiği yenilikler ve gelişim süreci, usul ve esas uygulamalarının analizi yapılmıştır.

Tablo 2.

MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliklerinin Gelişim Süreci

Yönetmelik	Temel Amaç	Gelişim	Özet
1931 İlkokullar Himaye Heyeti	İlkokullardaki fakir öğrencilerin desteklenmesi ve korunması.	Eğitsel ve sosyal yardım kuruluşları.	Sosyal adalet sağlamaya yöneliktir.
1947 Okul Aile Birliği Yönetmeliği	Aile ile okul arasındaki bağları güçlendirmek öğrencinin yetişme sürecine katkı sağlayacak bir birlik oluşturabilmek	Birliğin ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde kurulması, genel kurul, yönetim kurulu, okul kooperatifleri, isteğe bağlı üyelik.	Öğrencilerin okula devam, sağlık ve temizlik alışkanlıkları, ahlak eğitimi, sosyal beceriler gibi konularda yetişmesinde okul aile iş birliğini sağlayabilmek.
1965 Okul Aile Birliği Yönetmeliği	Aile ve okul arasındaki ilişkileri güçlendirmek suretiyle aile ve öğretmenlerin, öğrenci eğitiminde iş birliğini sağlaması, okulun ve ihtiyaç sahibi öğrencilerin maddi ihtiyaçlarını karşılamak.	Öğrenci ve okul koruma derneklerinin okul aile iş birliği süreçlerine dahil edilmesi.	Öğrenci eğitimi gayesi ile velilerin eğitim süreçlerine katılımları güçlendirilirken, yönetmeliğe dernekler yolu ile öğrenci ihtiyaçlarının giderilmesi hususu da eklenmiştir.
1983 Okul Aile Birliği Yönetmeliği	Okul Aile Birliği ile dernekler arasındaki iş birliğinin gelişmesi ve okula ve öğrencilere katkıda bulunmak.	Denetleme kurulu, okul koruma derneği, Çocuk Esirgeme, Kızılay gibi kurumlarla iş birliği.	Okul Aile Birliği yönetmeliği daha bürokratik bir hal almıştır.
2005 Okul Aile Birliği Yönetmeliği	Okul – Aile iletişimini güçlendirmek ve iş birliğini kurmak, eğitim öğretimi geliştirecek faaliyetlere destek olmak maddi imkanları yetersiz öğrencilerin ve okulun ihtiyaçlarını gidermek.	Maddî katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesiyle kantin, açık alan, salon vb. yerlerin işlettilmesi, gelirlerin harcanması, okulun fiziki ihtiyaçlarının giderilmesi ve denetimi, banka hesabı açılması, hizmet alımı.	Birlik uygulamalarında neoliberal politikaların ve işletme yönetimi etkileri göze çarpmaktadır. Gelir gider işlemlerinin usul ve esasları, okul ihtiyaçlarının karşılanması gibi hususlar temelinde oluşturulmuştur. Okul aile iş birliğinin eğitimsel süreçleri ikinci plandadır.

2012 Okul Aile Birliği Yönetmeliği	Okul- aile iş birliğini güçlendirmek, iletişimi ve iş birliğini sağlamak ve desteklemek, maddi imkânları zayıf olan öğrencilerin eğitim öğretimle ilgili zaruri ihtiyaçlarını karşılamak.	Sosyal ve kültürel eğitim ve kurslardan eğitimi geliştirici faaliyetlerden sağlanan maddi katkılar, Okul aile birliği yönetim kurulunun sivilleşmesi, gelirlerin tanımlanması, zorunlu bağış toplama yasağı.	Okul aile iş birliği kapsamında eğitim süreçlerine velilerin katılımı artırılmak istenmektedir. Gelir – gider işlemlerindeki yeniliklerle beraber birliklerde işletme yönetimi ağırlığı devam etmektedir.
------------------------------------	---	--	---

MEB (1931, 1947, 1965, 1983, 2005, 2012).

3.2. Yürürlükten kaldırılan yönetmelikler

3.2.1. Okul aile birliklerine giden süreç

Tablo 2’de de görüldüğü üzere Akbaşlı ve Tura (2019), Türkiye’de okul ve aile arasında iş birliği sağlamayı amaçlayan ilk resmi çalışmanın, 1931 yılında Maarif Vekaleti tarafından yürürlüğe konulan İlkokullar Himaye Heyeti Talimatnamesi ile hayata geçtiğini belirtmektedir. Okul yönetimi ve velilerin iş birliğine giderek oluşturdukları, eğitsel ve sosyal yardım kuruluşları şeklinde örgütlenen Himaye Heyetleri, ilkokullarda maddi sıkıntılar çeken öğrencilerin korunması ve desteklenmesi amacıyla, bütün aileleri çocuklarının eğitim aldığı okullardaki ekonomik durumu zayıf olan öğrencilerin durumlarıyla ilgilenmeye yönlendirmiş ve bu şekilde okul ve aile arasında iş birliği çalışmaları eğitim sistemimizde yasal metinlerle yer almaya başlamıştır (MEB, 1931).

Her ne kadar bugünkü manada okul aile birliği oluşumu ilkelerini yansıtmasa da Ökte’ye (2018) göre himaye heyetlerinin oluşturulması ile ilkokullardaki velilerin ihtiyaç sahibi öğrencilerin durumları ile ilgilenmeye yönlendirilmesi hedeflenmiştir. Talimatname ile ilk yıllarda fakir öğrencilerin asgari seviyede temel yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı bir yardım olanağı sağlanmıştır. Bu mevzuat sonrasında ilkokullarda kurulan himaye heyetleri sayısı gün geçtikçe artış göstermiş cemiyetlerin de sürece katkı sağlaması sayesinde yoksul öğrencilerin ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır. Ökte’ye (2018) göre bu uygulama ile ilkokullardaki yardıma muhtaç öğrencilere destek olma düşüncesi, veli okul iş birliğinin yanında toplum eğitim iş birliğine dönüşmüş ve ilkokullarda okuyan öğrencilerin ihtiyaçlarını giderme düşüncesi sosyal bir karşılık bulmuştur. Okul dışı paydaşların ya da okul velisi olmayan kişilerin de bu heyetlere bağış yapma amacıyla hatırı sayılır seviyelerde taleplerde bulunması bunun en somut örneğidir. Böylece okul himaye heyetleri farklı cemiyetler ile iş birliğine giden bağımsız birer organ şeklini almaya başlamıştır.

Bayrakçı ve Dizbay’a (2013) göre ise Türkiye’de okul aile birlikleri, 1940’lı yıllarda dönemin Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sırer’in yayımladığı bir genelge ile kurulmaya başlanmıştır. Dinç (1999) de okul aile iş birliğini geliştirmek için oluşturulacak okul aile birliği çalışmalarının yasal temellerinin 1946 yılında yapılan 3. Milli Eğitim Şurasında atıldığını belirtmektedir. Buna göre şurada altıncı gündem maddesi, aile ve okul arasında iş birliği sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması şeklinde belirlenmiş, aile ve okul birliği komisyonu oluşturulmuş ve bu komisyon tarafından hazırlanan raporda; eğitim ve öğretim temel ilkelerinin ailelere anlatılması, öğrenci temizliği ve sağlığı, devamsızlık gibi konularda okul- aile iş birliğini geliştirilebilecek çalışmalar hususunda öneriler belirtilmiştir. Komisyon önerilerine ek olarak, ilkokullarda aile ve öğretmen arasındaki bağların zayıf kaldığı belirtilerek, okul aile iş birliğini geliştirmek amacıyla, adı okullar tarafından teklif edilmesi uygun görülen okul- aile birliklerinin oluşturulması ve ortaöğretim kademelerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması önerisi getirilmiştir.

3.2.2. 1947 okul aile birliği yönetmeliği

Tablo 2’de görüldüğü üzere Millî Eğitim Bakanlığı 1946 yılında yapılan 3. Millî Eğitim Şûrası tavsiye kararına uyarak 1947 yılında ilk Okul Aile Birliği Yönetmeliği’ni yayımlamıştır. Böylece bütün

kademelerdeki okullarda okul aile birlikleri kurulmaya başlanmıştır. Bu mevzuat hem okul aile iş birliğinin kurulmasını direkt olarak gaye edinen bir nitelik taşıması hem de okul aile birliği yönetmeliği ismi taşıması açısından ilk okul aile birliği yönetmeliğidir (MEB, 1947). Yönetmelikte okul aile birliklerinin kurulması ile çocukların yetişmesinde öncelikli sorumluluğu bulunan aileler ve bu sorumluluğa ortak olan okullar arasındaki bağları güçlendirerek öğrencilerin yetiştirilmelerine destek olacak çalışmalar yapabilmek için iş birliği sağlamak amaçlanmıştır. Bu yönetmelikte okul aile birliği genel kurulu, yönetim kurulu gibi organlar tanımlanmıştır. Genel kurul veli ve öğretmenlerden meydana gelmekte; yönetim kuruluna girecek veliler genel kurulda, öğretmenler ise öğretmenler kurulunda belirlenmektedir (MEB, 1947).

MEB (1947), Okul Aile Birliği Yönetmeliği okulun her öğretmenini birliğin doğal üyesi olarak tanımlarken, velilerin (anne veya baba ya da her ikisi) üye olma durumlarını, velilerin isteğine bağlayan bir kural getirmiştir. Bununla beraber okulla ilişkisi kesilen öğrenci velilerinin istemeleri halinde üyeliğe devam edebilmelerine imkân sağlanmıştır. Tablo 2' de görüldüğü üzere birliğin yönetim kurulu organı oluşturulmuş ve en az üç veli üyenin yönetim kuruluna girmesi sağlanmıştır. Okul müdürü ve varsa okuldaki başöğretmen, yönetim kurulunun tabi üyesi sayılmıştır. Yönetim kurulu seçildiği hafta içerisinde toplanarak aralarında başkan, başkan vekili, kâtip, sayman ve kasadar seçerek görev dağılımı yapmaktadır. Bu özellikleri ile yürürlükte olan yönetmeliğin yönetim kurulu oluşturma ve görev dağılımı usullerinin temellerinin atıldığı görülmektedir.

MEB (1947) yönetmeliği ile genel kurulun çalışmalarını yıllık olarak planlaması, yönetim kurulunun ise mümkün olduğu sıklıkta toplanması kurullaştırılmıştır. Fakat yönetmelikte kurulların ne zaman toplanacağı ve ne kadar süre görev yapabileceği ile ilgili hükümler bulunmamaktadır. Ayrıca MEB (1947), yönetmeliğinde okul aile birlikleri, aynı mahalde bulunan okul aile birliği yönetim kurulu başkanlarının lüzum görmesi halinde milli eğitim müdürü veya vekili başkanlığında toplanarak okul aile birlikleri arasında bir birlik meydana getirebilmektedir.

Bu yönetmelikte öne çıkan uygulamalardan bir diğeri ise birliklerin planladıkları çalışmalarda karşılaşılan masrafların, okul kooperatifleri tarafından karşılanmasıdır (MEB, 1947). Okul kooperatiflerinin çalışma esaslarını düzenleyen yasal dayanak Sınırlı Sorumlu Okul Kooperatifleri Ana Sözleşmesi çerçevesinde okul kooperatiflerinin kurulması ile okulda yapılacak her türlü etkinlik için kaynak yaratılmak amaçlanmıştır; öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayıp üretim faaliyetlerine katılımları sağlamak ve kooperatifçilik anlayışı çerçevesinde iş birliği geliştirilmek istenmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere 1947 yönetmeliğinde eğitim öğretim süreçlerine ailelerin dahil edilmesi gayesi net olarak göze çarpmaktadır. Bu yönetmelikte öğrencilerin eğitim süreçlerinin desteklenmesi ön plana çıkarken, akademik başarının artırılma gayesi ikinci planda tutulmuştur. Yönetmelik ile okulun ve okul programlarının velilere tanıtımı, öğrencilerin okula devamın sağlanması, temizlik ve sağlık, beden eğitimi, fikir ve iş eğitimi, duyu eğitimi, ahlak gelişimi, sosyal gelişim (izcilik, geziler, kamplar vb.) gibi başlıklarda öğrencinin eğitim süreçlerinin desteklenmesi amacıyla iş birliğine gidilmesi hedeflenmiştir.

3.2.3. 1965 okul aile birliği yönetmeliği

Tablo 2' de görüldüğü üzere MEB (1965) Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile birliklerin amacını; aile ve okul arasındaki ilişkileri güçlendirerek anne, baba ve öğretmenleri, çocukların eğitiminde iş birliğine ulaştırmak olarak tanımlanmıştır. Bu haliyle yönetmelikte, eğitimde okul ve aile arasında iş birliği sağlanması hedefi net bir şekilde ortaya konmuştur. Ek olarak okul veli iş birliğini sağlayacak ilkelere yer verilmiş, iş birliği sağlanarak ulaşılmak istenen hedefler maddeler halinde ifade edilmiştir.

Tablo 2' de belirtildiği üzere 1965 yönetmeliğinin getirdiği yeniliklerden birisi maddi anlamda öğrencilerin ve okulun ihtiyaçlarının okul koruma ve yardımlaşma dernekleri tarafından karşılanması

hükümdür. Hüküm gereği okul aile birliklerinin her türlü faaliyeti için gerekli kaynağın, okul koruma derneklerinden sağlanması kararlaştırılmıştır. Bu uygulamada birliklerin bu dernekler ile iş birliği yapmaları amaçlanmıştır. Böylece okul koruma dernekleri, okul aile birlikleri ile iş birliği içerisinde çalışmıştır. Bunların yanında bu yönetmelikte birliklerin okul koruma dernekleri dışında, Kızılay, Yeşilay, Yardım Sevenler Cemiyeti, Çocuk Esirgeme gibi kurumlarla da iş birliğine gidebilecekleri hükümlerine yer verilmiştir. Bu yönüyle 1965 yılında yayımlanan yönetmeliğin okul aile iş birliğini, farklı kurumlarla yapılacak iş birliğini de kapsayacak şekilde genişlettiği görülmektedir.

MEB (1965) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde, okulun bütün öğretmenleri ve öğrencilerin hem anneleri hem de babaları birliğin doğal üyesi olarak tanımlanmıştır. 1947 yönetmeliğinde isteğe bağlı olarak gerçekleşen birlik üyeliği bu yönetmelikte tabi üyelik olarak yer almıştır. Ayrıca öğrenci velisinin değil de aile kurumunun iki temel üyesi olarak hem anne hem de babanın birliğin doğal üyesi olarak tanımlanması, okul aile iş birliğini geliştirme gayesinin güçlü şekilde güdüldüğünü gösteren başka bir nokta olarak görülebilir. Okul idaresinin izni ışığında anne babaların derslere girebilmesini amaçlayan eğitim günleri ya da haftaları, velilerin sık sık okula gelerek öğretmenler ile görüşme yapmalarının sağlanması hatta mümkünse öğretmenlerin aileleri ziyaret etmeleri, dönem ya da yıl sonunda okul veya sınıf dergisi, sergi, raporların hazırlanması, disiplin olayları hakkında aileleri bilgilendirip gerekirse yardım istenmesi ve sosyal yardımların planlanması gibi iş birliğini sağlamaya çalışan uygulamalar göze çarpmaktadır.

MEB (1965), Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde dikkat çeken başka bir uygulama ise birlikler arası kurul oluşturulmasıdır. Birden fazla okul aile birliğinin kurulduğu il, ilçe ya da büyük yerleşim yerlerinde; ortak kararlar almak ve uygulamalar arası iş birliğine gitmek amaçlı birlikler arası kurulların kurulabileceği hüküm altına alınmıştır. 1947 yönetmeliğinde ismi konulmadan isteğe bağlı şekilde kurulabilir hükümüyle uygulanmaya çalışılan birlikler arası iş birliğinin MEB (1965) yönetmeliğinde teşvik edildiği göze çarpmaktadır.

3.2.4. 1983 okul aile birliği yönetmeliği

Tablo 2'de görüldüğü üzere MEB (1983) tarafından yayımlanan yeni yönetmelik, 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa dayanılarak hazırlanmış, bu özelliği itibarıyla yasal olarak daha sağlam bir zeminde uygulanmıştır. MEB (1983) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde anne babalar ve okul öğretmenlerinin yanında okul müdür ve müdür yardımcıları da birliğin doğal üyesi sayılmıştır. Yönetim kurulunda okul müdürü ve öğretmenler kurulundan seçilen bir üyenin bulunması uygulamasına devam edilirken; yönetim kurulunun 5 asil ve 5 yedek üye ile belirlenmesi bu konuda eski yönetmelikte mevcut olan muğlaklığı ortadan kaldırılmış, mevcut MEB (2012), Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ndeki yönetim kurulunun oluşturulması uygulaması bugünkü haline ulaşmıştır. 1965 Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde öğrencilerin ihtiyaçlarının öncelikle okul koruma ve yardımlaşma derneklerince karşılanması kuralı kaldırılmış ancak okul-aile birliklerinin okul koruma veya çeşitli yardım dernekleri ve eğitim vakıfları gibi kuruluşlarla iş birliğine gitme imkanları devam etmiştir.

Tablo 2' de görüldüğü üzere yönetmelikteki önemli yeniliklerden birisi denetleme kurulumudur. Kuruluşun faaliyetlerini denetleme adına yeni bir organ olarak denetleme kurulunun oluşturulması uygulamasına 1983 yönetmeliği ile başlanmıştır. Buna göre denetleme kurulu, genel kurulca seçilecek üç asil iki yedek üyeden oluşturulmuştur. Denetleme kurulunda görev yapacak asil üyeler, genel kurul toplantısını takip eden bir haftalık süre içinde aralarından denetleme kurulu başkanını belirlemekle sorumlu tutulmuşlardır. Denetleme kurulunun asli görevi ise üçer aylık periyodlar halinde yönetim kurulu çalışmalarını inceleyip, inceleme raporunu hazırlamak; daha sonra bu raporu yönetim kuruluna ve faaliyet dönemi sonunda da ayrıntılı şekilde genel kurula sunmaktır. Yürürlükte bulunan MEB (2012) yönetmeliğindeki birlik organlarından denetleme kurulunun, kurulma usul ve esasları temeli bu yönetmelik ile atılmıştır.

MEB (1983) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde kurul çalışmalarının daha bürokratik bir hale getirildiğinin söylemek mümkündür. Bu yönetmelikte üye adres ve bilgi kayıtlarının tutulduğu üye kayıt defteri, alınan kararların imza altına alındığı karar defteri, kurula gelen ve kurulca yazılan yazıların kaydedildiği gelen ve giden evrak defteri gibi defterlerin tutulması ve okul idaresince muhafaza edilmesi sağlanmıştır. Bunların yanında MEB (1983) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nin okul aile iş birliğini oluşturmayı ve güçlendirmeyi amaçladığı görülmektedir. Birliğin görevlerinin düzenlendiği 26. Maddenin birçok bendinde okul aile iş birliğini sağlamayı hedefleyen maddeler bulunmaktadır.

3.2.5. 2005 okul aile birliği yönetmeliği

Tablo 2'de görüldüğü üzere MEB (2005) tarafından yayımlanan yeni yönetmelik birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Bu yönetmelikte okul aile birliklerinin amaçları ve yetkileri genişletilmiş; birlik bütçesi oluşturulmuş ve okul aile birliği doğrudan bütçeyi yönetmek ile yetkilendirilmiştir. Bu yönetmelik ile ilk kez sosyal ve kültürel etkinlikler ile kampanya ve kurslardan sağlanan gelirler, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesi; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işletilmesinden sağlanan maddi kaynakların dağıtımı, dağıtım oranları, harcanması ve denetlenmesi uygulamalarına yer verilmiştir. Bu yönetmelik ile okulun bina tadilat ve onarım işleri, donatım ihtiyacı, malzeme, araç gereç temini gibi görevler okul yönetiminden alınarak okul aile birliğine bırakılmıştır. Bunun yanında bu yönetmelikte okul ile iş birliği yapabilecek kuruluşların kapsamı genişletilmiştir. Ayrıca birliğin sağlayabileceği gelirler net şekilde tanımlanmış ve okul aile birliklerine bu gelirleri artırmak, kayıtlarını tutmak, amacına uygun şekilde kullanmak gibi sorumluluklar verilmiştir. Yönetmelikte okulların işletim gelirlerine sahip olması ön plana çıkan bir gelişmedir. MEB (2005) yönetmeliğine göre eğitim kurumlarının başta kantin, okul bahçesi, salon ve benzeri yerlerinden sağlanan kira gelirlerinin %80'i birliklerin hesabına aktarılırken; %20'si de imkânları yetersiz olan okulların eğitim öğretim ihtiyaçlarında kullanılmak üzere Milli Eğitim Müdürlüğü hesaplarına aktarılması sağlanmıştır.

Yeni yönetmelikte ilk kez velilerin okullara maddi katkı yapması gerekliliği ifade edilmiştir. Buna karşılık daha önceki yönetmeliklerde ön planda bulunan öğrenciler arasında dayanışmanın geliştirilmesine dair hükümlerin bu yönetmelikte bulunmadığı göze çarpmaktadır. Okul hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için stratejik gelişimin altı çizilmektedir. Tablo 2' de belirtildiği üzere MEB (2005), tarafından uygulamaya konulan yönetmeliğin en önemli yeniliklerinden birisi de okul aile birliklerine hizmet alımı yetkisinin verilmesidir. Bu sayede okullar, okul aile birlikleri kanalı ile temizlik, ısınma, güvenlik gibi hizmetleri satın almaya başlamıştır. Okul aile birliğine okula personel alma yetkisi tanınması sayesinde okul aile birlikleri, okul yönetim süreçlerine daha aktif bir şekilde katılma fırsatı yakalamıştır.

MEB (2005), Okul Aile Birliği Yönetmeliğindeki önemli bir gelişme de birlik gelirlerinin bir banka hesabına yatırılması uygulamasıdır. Birlik paralarının yönetim kurulunca bir banka hesabında tutulması ve gelirlerin hızlı şekilde bankaya yatırılması kural haline getirilmiştir. Yerleşim yerinde banka bulunmayan birliklere ise bağışları makbuz karşılığında kabul edip bir hafta içerisinde bankaya yatırma zorunluluğu getirilmiştir. Banka hesabındaki paraların hesaptan çekilme yetkisi ise; okul müdürü, birlik başkanı ve muhasip üyenin müşterek imzaları ile sağlanmaktadır.

3.3. Yürürlükte olan yönetmelik

3.3.1. 2012 okul aile birliği yönetmeliği

MEB tarafından 2012 yılında yürürlüğe giren Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde okul aile birliklerinin kurulma amacı; "Okul ve çevre iletişimindeki köprü olma misyonu; öğrencilerin, resmi mevzuatlarla belirlenen Türk millî eğitiminin amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerlere sahip şekilde

yetiştirilmesi için okul idaresi, eğitimciler ve velilerle iş birliği yapmak; okulun vizyonun ortaya konmasında ve misyonunun gerçekleşmesine katkı sağlamak, eğitim niteliğinin ve akademik başarının artırılması için yapılacak her türlü planlama çalışmalarına dahil olmak, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğine destek olmak adına ailelerle örgütlü şekilde bir araya gelebilmek” şeklinde belirtilmektedir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere MEB (2012) Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile yine bazı yeniliklere gitmiştir. Bu yönetmelik ile okul aile birliği üyeliğinin kapsamı genişletilerek; on sekiz yaşını doldurup her seviye ustalık eğitimine devam edenler ve bağış yaparak okul yapımına vesile olan hayırseverler (yapımına destek verdikleri okulun) birliğin doğal üyesi sayılmıştır. MEB (2012) yönetmeliğine göre yönetim kurulu, genel kurulda seçilen beş asil beş yedek veli üyeden oluşmaktadır. Bu haliyle okul müdürü ve öğretmenlerin okul aile birliği yönetim kurulu üyeliği sona ermiş ve yönetim kurulu tamamen öğrenci velilerinden oluşturularak, velilerin okul yönetim süreçlerinde daha aktif rol alması amaçlanmıştır. Bunun yanında yönetmelikte okul aile birliği yönetim kuruluna dahil edilmeyen okul müdürünün, birlik iş ve işlemlerinin mevzuata uygun şekilde yürütülmesinden sorumlu tutulduğu görülmektedir.

MEB (2005) yönetmeliğinde en fazla dört kez okul aile birliği başkanı seçilebilen veliler değişen yönetmelikte en fazla üç kez seçilebilmektedir. Bu uygulama ile de daha fazla veliyi okul aile birliği süreçlerine dahil etmek amaçlanmıştır. Ayrıca bu yönetmelik ile okul aile birliklerinin gelirleri yeniden tanımlanmıştır. Duyuruların, gelir giderlerin okulların web sitelerinde yer alması uygulaması, yönetmeliğin bilişim teknolojileri gelişmelerini de içerdiğini göstermektedir.

Tablo 2’ ye göre MEB (2012) Okul Aile Birliği Yönetmeliği’nde eğitim kurumlarının öğrenci kaydı yaparken bağış toplamaları yasaklanmıştır. Bununla birlikte okulun ihtiyaçlarının giderilmesi için mal ve hizmet alımı ile ortaya çıkan sosyal güvenlik primi, vergi ve benzeri mali konuları yönetmek de okul aile birliğinin yeni görevi olarak tanımlanmıştır. Personel çalıştırma, çalıştırılan personelin resmi ve mali işlemleri gibi bütün sorumluluklar okul yönetiminden alınarak okul aile birliklerine devredilmiştir. Bunun yanında MEB (2012), Okul Aile Birliği Yönetmeliği’nde gelirlerin kabulü, dağılımı, harcanması gibi hususları daha ayrıntılı şekillerde tanımlamış, kiralama usul ve işlemlerinin yanında komisyon oluşumlarına kadar olan süreçleri net şekilde belirlemiştir.

MEB (2012) Okul Aile Birliği Yönetmeliği ile okul aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Stratejik planlama sürecine okul aile birliğinin dahil edilmesi, birliklerin okullarda daha aktif hale getirmek adına atılan başka bir adımdır. Birliğin görev ve yetkilerinin anlatıldığı 6. maddede okulun milli eğitimin genel hedeflerine ulaşmasında, kendi amaç hedeflerinin gerçekleştirilmesinde, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanmasında, eğitim süreçlerinin planlanmasında, sosyal etkinliklerin yönetilmesinde ve düzenlenmesinde okul ve ailenin iş birliği içerisinde olmasının altı çizilmiştir. 5. maddede ise kuruluş amacının okul ve aile arasındaki bütünleşmeyi sağlayarak iletişimin ve iş birliğinin gerçekleştirmek olduğu ifade edilmektedir.

Tablo 2’ye göre, 1931 talimatnamesi ve 1947, 1965, 1983 yönetmeliklerinde velilerin okullara maddi katkı yapması ile ilgili herhangi bir madde bulunmazken; 2005 ve 2012 yönetmeliklerinde okullara maddi katkı yapılması gerekliliği ile ilgili doğrudan ya da dolaylı maddeler bulunmaktadır.

4. Sonuç, tartışma ve öneriler

MEB okul aile iş birliğini sağlayabilmek üzere uzun yıllardır çalışmalar yapmış, okulları ve aileleri bu çalışmalara yönlendirmek için okul aile birliği yönetmelikleri yayımlamıştır. Okullarda çeşitli yardımlaşma dernekleri, okul aile birlikleri kurulmuş, çalışma esasları düzenlenmiş ve okul yönetimlerine rehberlik edilmiştir. Her yeni yönetmelikte veli katılımının güçlenmesi amaçlanmış yasal metinler bu çerçevede geliştirilmiştir. Her ne kadar bakanlık yönetmelik değişiklikleri veya yönetmelik madde revizeleri ile sürekli yasal mevzuatı geliştirmek istese de yapılan çalışmalar okul

aile birliklerini yüzeysellikten kurtaramamış hatta gelişen süreçte okul aile iş birliğinin sadece okula maddi destek sağlayan bir kuruluş olduğu ile ilgili bir kanı oluşmuştur. Nitekim Özgan ve Aydın (2010) araştırmalarında okul-aile birliklerinin amaçlandığı şekilde görevini yapamadığı; aktif çalışamayan ve veliler nezdinde okul için para toplayan birlikler haline geldiği sonuçları ortaya konmuştur. Aydın'ın (2010) çalışmasında ise yönetici ve öğretmenlerin de okul-aile birliği çalışmaları üzerine olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar, Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nin, okullar ve aileler arasında eğitim süreçlerinde iş birliği sağlamayı amaçlayan görevini arzulan seviyede yerine getiremediğini göstermektedir.

Okul Aile Birliği Yönetmeliklerinde birliğin yönetimini üstlenen ve birlik yetkilerini kullanan organ yönetim kurulu olmuştur. Geline noktada MEB (2012) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde yönetim kurulunun tamamen velilerden oluşması, velileri daha çok sürece katma amacı güdüldüğünü göstermektedir. Fakat okul müdürünün ve öğretmenlerin yönetim kuruluna dahil edilmemesi okul aile iş birliğini oluşturmada bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Okul müdürünün yönetim kurulu üyesi olmadan birliğin bütün işlemlerinden sorumlu tutulması, okul yöneticilerinin iş birliği motivasyonlarında kayıp yaşama riski barındırmaktadır.

1947 ve 1965 yıllarında yayımlanan yönetmelikler ile okul aile iş birliğinin eğitim öğretim süreçlerine odaklanmasının amaçlandığı ve okul aile iş birliğinin geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yıllar geçtikçe değişen kamu yönetimi politikaları Türk eğitim sistemini doğrudan etkilemiş bu durum okul aile birliklerine de yansımıştır. Nitekim 1983 yılında yayımlanan yönetmelikte üye kayıt defteri, karar defteri, gelen giden evrak defterleri tutulması, muhafaza edilmesi gibi birçok yenilik ile yönetmeliğin bürokratik yönetim özellikleri kazandığı ifade edilebilir.

Aydoğan'a (2023) göre dünya genelinde küreselleşme hareketleri sonucu ortaya çıkan neoliberal politikalar, birçok alanda olduğu gibi eğitimin finans politikalarını da olumsuz etkilemiştir. Neoliberal politikalar sonucu eğitim politikalarında, kamu yararının tasfiyesi ve devlet harcamalarının azaltılması gibi düşünceler öne çıkmıştır. Ercan'a (1997) göre eğitim politikalarındaki pasivize edilmiş özelleştirme adımları devlet okullarındaki eğitim harcamalarından, genel bütçe payının desteğinin azaltılmasına sebep olurken buna karşılık özel sektörün desteklenmesine ve eğitime katkı payı adı altında toplumun finans desteğine itilmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Azalan devlet desteği, eğitim için planlanan kaynakların yetersiz kalması ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanamaması, okulları ve toplumu kaynak arayışlarına götürmüştür. Bunun üzerine okulların kaynak ihtiyaçlarını gidermek için başvurdukları yöntem okul aile birlikleri olmuştur. Böylece dünyayı dolayısıyla Türkiye'yi de etkileyen neoliberal politikaların etkisi MEB (2005) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'ne yansımıştır. İşletme yönetimi ilkelerinin kamu yönetim politikalarını derinden etkilediği bu dönemde MEB (2005) yönetmeliği ile okul aile birliklerini gelir elde eden, makbuz ile bağış toplayan, gelirleri banka hesabına yatıran, gelirleri ve giderleri tutan, gelirleri okul adına kullanan ve okulların bazı bölümlerini kiraya verip işleten bir yapıya dönüştürmüştür. Bunun sonucunda okul aile birlikleri okul ihtiyaçlarının giderilmesi için para toplamak amacıyla toplantılar yapan, temel görevi okula destek sağlamak olan bir kuruluş olarak algılanmaya başlanmıştır (Yazgan ve Aydın, 2010).

Okul Aile Birliğinin sadece okula maddi destek arayan bir yapı özelliği kazanması, birliğin okul aile iş birliğine katkı sağlamadığı gibi eğitim süreçlerinde arzulan okul aile iş birliği kurma çalışmalarına engel olan bir hale gelmesine sebep olmuştur (Çatalkaya, 2020). Yürürlükte olan MEB (2012) yönetmeliğinde zorunlu bağış yasaklanarak bu algıyı ortadan kaldırmaya yönelik çözüm aranmıştır. Yıllarca velileri okuldan uzaklaştırdığı, toplantılara katılımı engellediği eleştirilerine neden olan zorunlu bağışların kaldırılması hükmü, okul aile iş birliğini engelleyen unsurları ortadan kaldırma çabası açısından değerlidir. Fakat MEB (2012) Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde okul ihtiyaçlarının

karşılanması, bağış kabul etme, stratejik planlama süreçlerine okul aile birliğinin dahil edilmesi, kantin ve benzeri yerlerin kiralanması, gelirlerin kullanılması, sosyal etkinliklerinden sağlanan gelirlerin kullanılması yanında okul ihtiyaçları için personel çalıştırma, SGK primi ödemeleri, okul bölümlerinin kiraya verme usul ve esasları ile gelirlerin kullanımı gibi hükümlerin daha detaylı şekilde geçerliliğini koruması, yönetmelik üzerinde işletme yönetimi etkilerinin artarak devam ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte yönetmelikte belirtilen bütün bu hükümler ile birliklerin hala öncelikle okulun ihtiyaçlarının giderilmesi için maddi kaynak yaratmaya çalışan özelliklerden arınmadığı ifade edilebilir.

Tuzcuoğlu'na göre (2014) okul aile birlikleri gerek karar alma gerekse de denetleme boyutunda sahip olduğu yetkiler ile eğitim kurumları üzerinde yaptırım gücü bulunan oluşumlardır. Birliklerin okulda yapılan faaliyetlerin duyurulması ve planlanmasına katkısı, çocukların okul dışı davranışlarının takibi ve olumsuz davranışların önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması hususunda ailelerle iş birliği sağlama potansiyeli yadsınamaz bir gerçektir. Nural vd. (2013) okul aile birliğinin kamu kurumlarının yanında sivil toplum kuruluşları ile de iş birliğine giderek okul ve çevre arasındaki etkileşim ve iş birliğini sürdürmesi gerekliliğini belirtmektedir. Ayrıca birlik yönetimleri eğitim kurumu tarafından yapılan sosyal etkinliklerin düzenlenmesine katkı sağlayarak okulun sosyal açıdan gelişimine de destek olmalıdır. Bu şekilde yürürlükte olan yönetmelik ile bahsedilen süreçlerin hepsini resmi olarak planlamak mümkündür.

Sosyal yaşamda birçok problemin temelinde yatan iletişim sorunu, arzulanan okul-aile iş birliğini sağlama amacı önündeki en önemli engel olarak göze çarpmaktadır (Güler, 2014). Okul aile birliğinin etkili bir şekilde yönetilememesi, eğitimciler ile ailelerin kayıt dönemi ya da çok özel durumlar haricinde bir araya gelememesi, okul aile birliği toplantılarında veli katılım sayılarının genel kurul üye sayılarının çok uzağında kalması, okul-aile iletişiminde yaşanan önemli sorunlar olarak ifade edilebilir. İletişim sorunu çözülmeden, etkin bir okul-aile iş birliğini sağlayabilmek mümkün değildir. Bu sebeple eğitim yöneticilerinin okul aile iş birliği konusunda yapması gereken ilk iş iletişim sorununu ortadan kaldırmak olacaktır. Okul-aile iletişim problemlerinden kaynaklandığı düşünülen "okulun fayda sağladığına inanmama, veli toplantılarındaki gündem konularını gereksiz görme ve öğrenci yetersizliklerini gidereceği inancı taşımama" gibi olumsuz algıların ortadan kaldırılabilmesi için samimi ve sıcak bir ortamda yapılacak okul aile birliği toplantılarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda gerekli bilgiler ve destekler psikolojik danışmanlar veya eğitim bilimciler yardımıyla sağlanmalı ve hepsinden önemli şekilde bu hususlar okul aile birliği yönetmeliğinin felsefesine yerleştirilmelidir.

Okul aile birliğinin etkili ve verimli çalışmasının yolunu açabilecek, okul aile iş birliğini geliştirebilecek en değerli uygulama, şüphesiz okulların maddi kaynak arama ihtiyaçlarının sonlandırılması olacaktır. MEB'in (2023) eğitim vizyonu uygulaması ile başlayan okul bazlı bütçe uygulamaları bu problem adına yakalanmış önemli bir fırsattır. MEB'in okul ihtiyaçlarının giderilmesi adına okullara kaynak aktarması okul idarecilerinin kaynak arama zaruretini en aza indirecektir. Okulların kaynak arama sorununun çözülmesi, okul aile birliği çalışmalarına dair oluşan olumsuz algıyı değiştirebilecek, okul aile iş birliğinin gerçek amaçlarına yönelme fırsatı ortaya çıkarabilecek bir uygulamadır. Bu uygulamayı tamamlayacak şekilde okul aile birliği yönetmeliğinin, okulların ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla kaynak yaratma düşüncesinden kurtarılması gerekmektedir. Yönetmeliğin işletme yönetimi ilkelerini barındıran özelliklerden çok eğitim süreçlerine velilerin aktif katılımlarını sağlayacak bir felsefeye ihtiyacı olduğu ifade edilebilir.

Okul aile birliklerinin kurulmasına ilişkin çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen yasal kurallar çerçevesinde yürütülmektedir. Fakat literatürdeki birçok araştırma uygulama aşamasında birlik iş ve işlemlerinin çoğunlukla kâğıt üzerinde kaldığı sonucuna ulaşmıştır (Aydın, 2010). Birliklerin işlevsel hale getirilmesi için okul aile birliklerinin okula destek arayan bir yapı özelliğinden

kurtarılmasının yanında, okul idarecilerinin ve öğretmenlerin bu konudaki motivasyonlarının yükseltilmesi gerekmektedir. Okul yöneticilerinin bu konuyu organize edebilecek yeterliliklere sahip olabilmesi, öğretmenlerin okul aile iş birliğine yönelik tutum, bilgi ve becerilerinin düzeyi bu konunun başka bir gerçeğidir. Yapılan yönetmelik düzenlemelerinin kapsadığı hususlar kadar öğretmen ve idarecilerin bu konudaki donanım, tutum ve motivasyonları da hedeflenen okul aile iş birliği sürecini etkileyen unsurlardır. Konu bütün boyutlarıyla derinlemesine irdelenmeden arzulanan iş birliğini sağlama adına yapılan çalışmaların yarım kalacağı ifade edilebilir. Bu sebeple öğretmen ve okul yöneticilerinin yüksek lisans, doktora, hizmet içi eğitim gibi geliştirici çalışmalara teşvik eden düzenlemelerin fayda sağlayacağı düşünülebilir.

Bununla birlikte okul aile iş birliğini geliştirmek için sadece birliğin çalışma usul ve esaslarının belirlendiği bir yönetmeliğe değil; iş birliğini etkileyecek bütün boyutları kapsayan yasal mevzuatlar kapsamında değerlendirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple okul aile iş birliğini sağlayacak bütün boyutların topyekûn geliştirildiği yasal mevzuat hükümlerine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bazı öneriler getirilebilir.

1. Okul aile birliği yönetmeliğinin gelişim süreci sonunda neoliberal ekonomik politikaların yansımaları sonucu işletme yönetimi gölgesinde kaldığı görülmüştür. Yönetmeliğin genel felsefesinde eğitim süreçlerinde okul aile iş birliğini esas alan düzenlemeler geliştirilebilir.
2. Okul aile birliği yönetmeliği geliştirilirken; alanda çalışma yapmış akademisyenlerin, sendikaların, okul müdürlerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşleri alınabilir ve literatürde bu konu ile ilgili çalışan uzmanların bir araya geldiği çalıştaylar düzenlenebilir.
3. Okul bazlı bütçe uygulamasına devam edilerek; okul yöneticilerinin okula maddi kaynak yaratma, okul aile birliği desteğine ihtiyaç duyma zaruriyetleri önlenir.
4. Okulun kütüphane, spor alanı gibi bütün sosyal alanlarından, velilerin kolayca yararlanabileceği uygulamalar geliştirilebilir.
5. Okul idarecisi ve öğretmenlere yüksek lisans, doktora gibi mesleki gelişimlerini artıracak teşvikler getirilerek okul aile iş birliğine yönelik bilgi ve becerileri geliştirilebilir.
6. Okul aile birliği yönetmeliğinde okul idarelerinin iş yükü hafifletilip, idarecilerin bu konudaki çalışma azmini engelleyecek işlerin önüne geçilebilir.
7. Mali konuların yönetilmesi konusunda hantallık yaratan yönetmelik hükümlerinden vazgeçilerek; hızlı ve pratik bankacılık uygulamalarının önünü açan yönetmelik hükümleri getirilebilir.
8. Her yıl denetlenen okul aile birliği iş ve işlemlerinin denetim felsefesi, okul aile birliğine rehberlik olacak şekilde düzenlenip; örnek uygulamaların paylaşıldığı bir denetim süreci geliştirilebilir.

Kaynakça

- Akal. Ş. (2010). *İlköğretim Okullarında, Okul Aile Birliği Görevlerine Verilen Önem Derecesi ve Bu Görevlerin Gerçekleşme Düzeyi*, [Yüksek lisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi].
- Akbaşlı S., & Tura B. (2019). Okul aile birlikleri okullara ne getirdi? Neyi değiştirdi? *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9-14(20),1749-1768. <https://doi.org/10.26466/opus.621027>
- Atmaca, T. (2019). Olumsuz okul tutumu, okula yabancılaşma ve anti-sosyal davranışın ortaöğretim öğrencilerinin suça eğilimini yordama düzeyi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10 (19), 63-86.
- Aydoğan, Y. (2023). Okul aile birlikleri üzerine bir inceleme. *Uygulamada Eğitim ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 93-130.
- Aydın, Z. (2010). Okul-aile iş birliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Education Sciences*, 5 (3), 1169-1189.
- Bayrakçı, M., & Dizbay, S. (2013). Ortaöğretim kurumlarında okul aile birliklerinin okul yönetimine düzeyleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, (3)1, 98-112.
- Candemir, O. (2023). Okul aile iş birliğini güçlendirme üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 10 (98)
- Çalık, C. (2007). Okul çevre ilişkisinin okul geliştirmedeki rolü: Kavramsal bir çözümleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-140.
- Çatalkaya, E. (2020). *İlköğretim Velilerine Göre Okul Aile İş Birliği*. [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi].
- Çalışkan, N., & Ayık, A. (2015). Okul aile birliği ve velilerle iletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 69-82.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online*, 2(2).
- Dinç, S. (1999). *Cumhuriyet Döneminde Yapılan Milli Eğitim Şuraları ve Alınan Kararların Uygulamaları (1923-1960)*. [Yüksek lisans tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi].
- Doğan, Ş. (2018). İlköğretim 1. Kademedeki Okul-Aile İş Birliği İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri (Ağrı İli Örneği), [Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi].
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri (Geliştirilmiş 2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, F. (1994). Neoliberalizmin ve Yapısal Uyum Politikalarının Eğitim Hakkı Üzerine Etkileri. *Türk İş Yıllığı* 97: 46– 73.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile iş birliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.
- Güler, Ç. Y. (2014). Okul aile işbirliği: öğretmen adaylarını ailelerle çalışmaya yeterince hazırlayabiliyor muyuz?. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (04), 72-90.
- Gümüşeli, A.İ. (2004). Ailenin Katılım ve Desteğinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*. 2(6), 14–17.
- Kaşıkcı, M. (1996). *İlköğretimde Velilerle İş birliği Kurmada Öğretmenlerin Kendi Yeterlilikleriyle İlgili Görüşleri*, [Yüksek lisans tezi, Ankara Anadolu Üniversitesi].
- Kazak, E. (1998). *Okul Aile İş birliği ve Sorunları (Adapazarı Örneği)*, [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Kurtuldu, B. S. (2010). *Okulöncesi Eğitiminde Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunların Öğretmen ve Veli Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*, [Yüksek lisans tezi, Konya Selçuk Üniversitesi].

- MEB, (1931). İlkokullar himaye heyeti [Talimatname].
<http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/6-1931>
- MEB, (1947). Millî eğitim bakanlığı okul-aile birliği yönetmeliği [Yönetmelik].
<http://dhgm.meb.gov.tr/tebliglerdergisi/1947/420-subat-1947.pdf>
- MEB, (1965). Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği [Yönetmelik].
<http://dhgm.meb.gov.tr/tebliglerdergisi/1965/876-eylul-1965.pdf>
- MEB, (1983). Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği [Yönetmelik].
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18051.pdf>
- MEB, (2005). Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği [Yönetmelik].
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/05/20050531-4.htm>
- MEB, (2012). Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği [Yönetmelik].
<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=15878&MevzuatTertip=5>
- MEB, (2023). 2023 Vizyon Belgesi [Vizyon Belgesi]. <https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-vizyonu/icerik/23>
- Nural, E., Kaya, C., ve Kaya, Y. (2013). Okul aile birliklerinin işleyişi, sorunlarına ilişkin yöneticilerin okul aile birliği üyelerinin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 58-69.
- Ökte, S. K. (2018). İstanbul İlkokullarında Okuyan Yoksul Çocuklara Yardım Cemiyetleri Birliği (1940-1947). *Atatürk Yolu Dergisi*, 16(62).
- Özbaş, M., & Badavan, Y. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34 (154), 69.
- Özgan, H., & Aydın, Z. (2010). Okul-aile iş birliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. 9. Ulusal sınıf öğretmenliği eğitimi sempozyumu, 802(811), 20.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.
<https://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Seyidoğlu, H. (2016). Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı. Güzem Can Yayınları.
- Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (2), 419-426.
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon Yayınevi.
- T.C. Resmî Gazete. (1965). Eski Dernekler Kanunu [Kanun]. <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264515/2908-sayili-eski-dernekler-kanunu.html>
- T.C. Resmî Gazete. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu [Kanun].
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>
- T.C. Resmî Gazete. (2015). Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği [Emir].
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/11/20151118-16.htm>
- Tuzcuoğlu, N. (2014). Eğitim bilimine giriş. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Topal, Ş., Erdem, E., Dal, H. (2013). Öğretmen adaylarına göre okul öncesi eğitimde okul aile iş birliğinin çocuk (36-66 ay) için önemi, *Eğitim Dergisi*, 38, 1307-1785.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201. <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>

Yazar, A., Çelik, M., & Kök, M. (2010). Aile Katılımının Okul  ncesi Eğitimde ve 2006 Okul  ncesi Eğitim Programındaki Yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 233-243.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Makale Bilgi Formu

Yazar Onayı: Makale tek yazarlıdır. Yazar, makalenin son halini okuyup onaylamıŐtır.

Çıkar ÇatıŐması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatıŐması bildirilmemiŐtir.

Telif Beyanı: Yazar dergide yayınlanan çalışmasının telif hakkına sahiptir. Bu alıŐma CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen KuruluŐlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluŐundan, özel veya k r amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıŐtır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunmaktadır. Araştırma doküman incelemesi yöntemi ile yapılmasından dolayı etik kurul iznine tabi değildir.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıŐtır.